

Список використаних джерел

1. Кузьминский А.Н. Теория бухгалтерского учета: Учебник / А.Н. Кузьминский. – К.: Вища школа, 1990. – 311 с.
2. Кузьмінський А.М. Теорія бухгалтерського обліку / А.М. Кузьмінський, Ю.А. Кузьмінський. – К.: Все про бухгалтерський облік, 1999. – 288 с.
3. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / М.Х. Розовский. – М.: Аудит, 1998. – 616 с.
4. Николаева О.Е. Стратегический управленческий учет: науч.-практ.изд./ О.Е. Николаева, О.В. Алексеева. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 304 с.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту / С.В. Івахненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
6. Каверина О.Д. Управленческий учет: системы, методы, процедуры / О.Д. Каверина. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 352 с.
7. Чебан Т. Організаційні аспекти побуту бухгалтерії стратегічного типу / Т. Чебан, В. Ященко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. - № 12. – С. 31 – 36.

УДК 657.1

В.А. ДЕРІЙ, *д.е.н., доцент,
в.о. зав. кафедри економічного аналізу і статистики,
Тернопільський національний економічний університет*

ОБЛІК ЯК ВАГОМИЙ ІНСТРУМЕНТ В ЗАХИСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ

Науково-технічний прогрес у минулому і нинішньому столітті, з одного боку, забезпечив для людства значні вигоди та високий рівень комфорту, а, з іншого – створив передумови для значних ризиків погіршення стану глобальної екологічної системи. Уже нині така система не здатна до самовідтворення, а окремі науковці пророкують загибель нашої планети у найближчі 50-100 років. Звідси можна зробити висновок про те, що або земляни перейдуть до жорсткої ощадності у використанні природних ресурсів, або нас в недалекому майбутньому очікує вселенська катастрофа від якої мало хто зможе врятуватись.

Облік, будучи фундаментальною економічною дисципліною, відігравав та надалі ще більше відіграватиме ключове значення у інформаційному забезпеченні ефективного функціонування і в захисті глобальної екологічної системи від актуальних викликів, загроз. У цьому напрямку дослідження проводили вітчизняні вчені-економісти О.В. Вороновська, В.М. Жук, І.В. Замула, Н.М. Малюга, В.О. Шевчук та інші.

В ощадливому споживанні природних ресурсів суттєве значення відводиться обліку наявності їхніх запасів, зберігання у відповідних та належно підготовлених місцях, якості і довговічності; груп постачальників, обсягів постачання і його диверсифікації; цін за одиницю природного ресурсу; витрат на природоохоронні заходи і відтворювальні роботи; вартісної оцінки шкоди, завданої природі; сум штрафів, накладених на порушників природоохоронних законів тощо.

Облік процесів, що відбуваються в глобальній екологічній системі, повинен розвиватись як за горизонтальним, так за вертикальним векторами, охоплюючи абсолютно усі види економічної діяльності юридичних та фізичних осіб. Такий облік дуже складно змодельювати, а втілити в життя ще набагато важче. Правда, реалізацію цього надзвичайно складного завдання дещо полегшує усвідомлення того, що в комп'ютерну епоху немає таких завдань, які людина не зможе вирішити.

Дослідження в напрямку формування і розвитку обліку у глобальній екологічній системі, з одного боку, необхідно проводити шляхом підготовки та запровадження у життя міжнародних стандартів екологічного обліку і звітності, з іншого – можливо, і не варто готувати та запроваджувати такі специфічні стандарти, а вкраплювати положення екологічного обліку і звітності в Міжнародні стандарти фінансової звітності. Напевно, ця проблема потребує широкого і всебічного обговорення.

Не менш значимою є проблема формування показників і форм облікових реєстрів екологічного обліку та звітності, методів і підходів до реєстрації екологічної інформації, з'ясування кола осіб, що забезпечуватимуть збір інформації та покриття витрат на ведення екологічного обліку, звітності, аудиту і аналізу.

Забезпечення екологічної безпеки є одним із стратегічним напрямків роботи Ради національної безпеки і оборони України. Серед завдань цього напрямку повинен бути пункт про необхідність системного ведення екологічного обліку, звітності, аудиту та аналізу, а також про систему раннього виявлення симптомів та усунення передумов, що можуть зумовити стихійні лиха, техногенні катастрофи та аварії.

Донедавна Україна навіть не здогадувалась про те, що у нас можуть бути проблеми з питною водою, адже тепер рівень такої води у криницях селян Тернопільської області зменшився на третину, а її якість відчутно погіршилась. Водночас, усе більше жителів, наприклад, у місті Тернополі використовують для харчування питну воду, що її доставляють або фірми, які спеціалізуються на торгівлі питною водою (вода від фірм "Долина плюс", "Здорова вода", "Роксолана"), або фірми, що пов'язані з виробництвом різних напоїв, де використовується питна вода (вода "Микулинецька"), або навіть фірми, що пов'язані з релігійними організаціями (вода "Зарваницька").

Облік реально видобутих та проданих такими фірмами обсягів питної води мав би регламентуватись певною Методикою обліку видобутої і проданої питної води, затвердженою відповідним наказом Міністерства фінансів України із погодженням з іншими міністерствами та відомствами.

Забрудненість повітря у селах не є меншою, а може навіть більшою, ніж у містах. Це відбувається тому, що підприємці економлять на очисних спорудах, понад міру використовують хімічні засоби у сільському господарстві та переробних галузях промисловості агропромислового комплексу; збільшуються розміри сміттєзвалищ та обсяги їхньої наповненості (переповненості); практично відсутні підприємства і цехи з утилізації, сортування та перероблення побутових відходів.

Протягом 1990-2000-них років в Україні дещо поліпшилась якість і структура земель сільськогосподарського призначення, проте нині є певні сумніви та застереження щодо їхнього належного використання аграрними холдингами, що нерідко намагаються отримати монопольно високі доходи за монопольно низь-

ких витрат, економлячи, насамперед, на витратах природоохоронного спрямування.

Економія енергетичних ресурсів, незважаючи на їхнє виняткове стратегічно-політичне і економічне значення, на жаль, не набула особливо значення в системі державного і місцевого управління. Заходи, що здійснюються у цьому напрямку, переважно, є безсистемними та малоефективними. Не проводяться у повній мірі навіть інформаційно-пропагандистські і рекламні заходи з проблем економії енергетичних ресурсів, які не потребують значних витрат, хоча могли б дати чималий економічний та морально-психологічний ефект, базуючись на здоровому патріотизмі українських громадян, котрі не хочуть повернення до командно-адміністративної системи управління, тотального контролю і переслідувань за їхні політичні переконання, свободу висловлювань.

За екологічний облік, звітність, аудит та аналіз, на наш погляд, мають відповідати керівники усіх функціонуючих суб'єктів господарювання і їхніх структурних підрозділів, голови сільських та селищних Рад, мери міст, голови районних і обласних державних адміністрацій. Проблема тільки полягає у розподілі повноважень між ними та у достатньому фінансуванні обліково-звітних, аудиторських та аналітичних робіт.

Таким чином, облік розглядається як вагомий інструмент в захисті глобальної екологічної системи, що перебуває у затяжній кризі та потребує принципово нових підходів у напрямку її захисту і забезпечення стійкості перед потенційно новими світовими викликами та загрозами.

УДК 657:330.1

І.М. ДИНЬКО, *здобувач,
кафедра обліку та аудиту,
Луцький національний технічний університет*

ПРИРОДА ПРИБУТКУ

Основним методологічним питанням, що визначає правила ведення бухгалтерського обліку та звітності в усіх організаціях